

KŐRESTAURÁTORI MUNKÁK

Módy Péter

A belvárosi főplébánia templomban végzett munkáim mindig egy adott részfeladat elvégzésére korlátozódtak. Mégis, minden esetben azzal az érzéssel párosultak, hogy valami nagyon összetett és egymáshoz is szövevényesen kapcsolódó viszonyban lévő elemek olyan helyreállítását kell elvégezni, ami visszahat az egységnyi részleten keresztül az egészre is. A rendszeres idegenvezetéseket munkálkodásaink alatt volt szerencsém többször is meghallgatni. A hangsúly itt is minden esetben arra a sokrétűsége helyeződött, ami ebben az esetben szó szerint értendő. Első munkám a **Derdák Éva** festőrestaurátor által kibontott és gyönyörűen restaurált, XIV. sz.-i, trónoló Mária-freskó kapcsán felmerülő, és a szentély falán sorakozó fülkesorra is kiterjedő kőrestaurátori feladatokra, felmérésekre szorítkozott. Aztán részt vettem az altemplomot is kialakító nagy felújítás alatt előkerült, jórészt román kori kőanyag kihordásában. Az igazán szép feladat a két reneszánsz pasztofórium restaurálása volt 2018 tavaszán. Két olyan magas minőségű faragvány-

ról van szó, amely a korszak európai viszonylatban kiemelkedő színvonalú kőfaragó műhelyéből került ki. Abban az időben készültek, amikor Rómában Michelangelo a Sixtus-kápolna freskóit festette. Itt akkor két pasztofóriumot faragtak az esztergomi műhelyhez köthető itáliai mesterek. Ezek közül az egyiket Pest városa megrendelésére, amin a legkorábbi városcímer-ábrázolást láthatjuk, s ami alapul szolgált Budapest címerének megalkotásához is. A zaklatott történelmünk illusztrálására is kitűnő terepet szolgáltató templomban ezek a nagy méretű domborművek a XX. század első felében lezajlott felújításkor kerültek oda, ahol most láthatjuk. Máiig sincs teljes bizonyosság afelől, hogy ere-

detileg hol állhattak ezek az impozáns faragványok. A török korban megkapták jellegzetes sérüléseiket is, ami a figurális részek leverését jelentette. Ezeket a hiányokat a barokk kor sokkal bátrabban pótolta, mint ahogy azt ma mernénk. De mára már ez is történeti értéket jelent, így maradhatnak. Megjegyzem, a jelenleg ereklyetartókat őrző pasztofóriumok szakrális értelemben nem lennének „működőképesek” a fülkéket övező (és védelmező) barokk angyalfigurák nélkül. A következő nagyobb feladat a XV. sz.-ban épült és Mátyás királyhoz köthető oratórium feljártának restaurálása volt. Itt is megmutatkozik a történeti rétegzettség jelenléte. A XX. század eleji feltárások nyomán

deti felszínének polikróm festettségét bizonyítják. Ugyanakkor nem törekedtünk megtartani azokat a nyomokat, amelyek az 1889-es átalakításkor a lefaragott, vakolattal elfedendő felületre, szigetelés céljából felkent bitumenre „emlékeztettek”. A csigalépcsős feljáró oldala sóskúti kőlapokkal fedetten készült, archaizáló megoldásként. Ez a porózus, festetlen kőfelület, különösen az évtizedes elzárttság okán, rendkívül elfeketedett. A pórusokba ült szennyeződést egy agyagásványba (bentonit) kevert zsiróldó és felületaktív oldószerrel tisztítottuk meg oly módon, hogy az ecsetelhető állagú agyag felkenése után, egynapnyi takarást követően a fóliát lehúztuk az agyagról, és hagytuk, hogy leszáradva magától leperegjen. Az így megtisztult felületre már csak minimális vízpermetet kellett juttatni, hogy a maradék pasztanyomokat is teljesen eltávolítsuk. A használati funkció megkövetelte új villamos vezetékeket is sikerült a fugák közé, lépcsőzetesen elrejteni. Azóta a sekrestyeajtó kökeretét újítottuk meg, ami megint egy újabb, a XIX. sz.-i historizáló korszak festettségét illusztráló elemként igyekszik beleilleszkedni a templombelső alkotta „történelmi” korszakok közé.

ugyanis megtalálták a historizáló vakolat alatt azt a gótikus ajtókeretet, amin keresztül az oratóriumba lehetett jutni. Az eredetileg talán csak falépcsőt azonban már rég elbontották, így a 20-as, 30-as évek felújítása egy formailag illeszkedő, kő lépcsőházat rekonstruál, összekötve a bejáratot az oratóriummal. Vannak itt is kompromisszumok, ahogy az lenni szokott. Az oratóriumba nyíló ajtókeret eredetileg jóval szélesebb, mint a lépcső arányai engedik, így a nyílást is redukálni kellett. A jelenlegi restaurálás egy korábban már elvégzett restaurálás megújítását jelentette. Ennek végeredménye nemcsak egy „felfrissítő” megújítás, de jelzi a két beavatkozás között eltelt évtizedek során megváltozott szemlélet finom különbségeit is. A felület megtisztítása előhozta a korábbi kiegészítések direkterre eltérőre hangolt részleteit. Ma ezeket nem tartjuk olyan fontosnak hangsúlyozni, ezzel szemben

inkább az egységes megjelenés nyújtotta, értelmezhetőbb összképet igyekszünk felmutatni. Előkerültek olyan finom részletek, amelyek a kökeret ere-

▲ Archiv felvétel, BTM